
Ғылыми мақала

FTAMP 02.01.45

<https://doi.org/10.55956/QRXZ7524>

Г.К.Мусабекова

Аға оқытушы

М.Х. Дулати атындағы Тараз университеті

Тараз қ., Қазақстан

mgm_7@mail.ru

ИНТЕРАКТИВТІ ФИЛОСОФИЯЛЫҚ КАРТАЛАР ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ФИЛОСОФИЯНЫ ОҚЫТУДАҒЫ РӨЛІ

Аңдатпа. Мақала философияны оқытуда тиімді құрал ретінде интерактивті философиялық карталарды қолданудың тиімді жолдарын талдауға арналған. Лекциялар мен мәтіндерді талқылау сияқты философияны оқытудың дәстүрлі әдістерінде күрделі философиялық ұғымдарды, философиялық мектептер мен ілімдердің байланысын түсінуге өзіндік қиындықтары бар. Заманауи білім беру технологиялары философиялық идеяларды қол жетімді және көрнекі түрде ұсынуға бағытталған жаңа тәсілдерді ұсынады. Осындай әдістердің бірі-философиялық ұғымдарды және олардың өзара байланыстарын визуализациялауды қамтамасыз ететін интерактивті философиялық карталар. Бұл зерттеудің мақсаты-интерактивті философиялық карталардың философияны оқытудағы рөлін зерттеу, олардың артықшылықтары мен білім беру процесінде қолдану мүмкіндіктерін қарастыру. Философия пән ретінде өзінің абстрактілі және күрделілігіне байланысты оқыту процесінде бірқатар мәселелерге тап болады. Оқытудың дәстүрлі әдістері өзекті болып қалса да, заманауи білім беру технологиялары арқылы толықтырулар мен бейімделуді қажет етеді. Мақалада философиялық тұжырымдамалар мен теорияларды визуализациялау үшін философиялық карталарды қолданудың негізгі принциптері мен әдістері, сондай-ақ олардың материалды игеруді жақсартудағы және студенттердің сыни ойлауын дамытудағы рөлі қарастырылады. Сонымен қатар, интерактивті карталарды білім беру процесінде қолдану бойынша ұсыныстар мен олардың философияны оқытуда практикалық қолдану мысалдары қарастырылады. Білім беру тәжірибесінде интерактивті карталарды қолдану философиялық материалды тереңірек игеруге, сондай-ақ осы саладағы білім сапасын арттыруға ықпал етеді.

Тірек сөздер: Интерактивті карталар, философиялық карталар, оқытудың инновациялық әдістері, философияны оқыту әдістері, білімді визуализациялау, білімді модельдеу.

Кіріспе. Қазіргі білім беру үдерісінде студенттердің танымдық іс-әрекетін жандандыруға және олардың сыни ойлауын дамытуға ықпал ететін оқытудың инновациялық әдістерін енгізуге ерекше назар аударылады. Осындай әдістердің бірі-философиялық ұғымдар мен идеяларды

визуализациялаудың тиімді құралы болып табылатын интерактивті философиялық карталарды қолдану. Бұл карталар студенттерге күрделі философиялық теорияларды жақсы меңгеруге көмектеседі, сонымен қатар әртүрлі философиялық бағыттар мен мектептер арасындағы байланысты

тереңірек түсінуге ықпал етеді. Интерактивті карталар тек визуалды схемалар ғана емес, сонымен қатар философияны оқыту процесіне біріктіруге болатын қуатты педагогикалық құрал болып табылады. Олар студенттердің философиялық идеяларды талдау, синтездеу және сыни тұрғыдан түсіну дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Мұндай карталармен өзара әрекеттесу студенттерге философиялық тұжырымдамаларды оқып қана қоймай, олардың құрылымы мен дамуын философиялық ойдың тарихи және логикалық дамуы тұрғысынан көрнекі түрде көруге мүмкіндік береді.

Бұл мақаланың мақсаты-философияны оқытудағы интерактивті философиялық карталардың рөлін, олардың оқытудағы артықшылықтарын және оларды білім беру практикасында қолданудың тиімді жолдарын қарастыруға назар аударылады. Бұл құралдарды пайдалану материалды игеруді жақсартып қана қоймайды, сонымен қатар философия саласындағы білім сапасын арттырудағы маңызды болмақ.

Философия пән ретінде студенттерден теорияларды терең білуді ғана емес, сонымен қатар әртүрлі философиялық идеяларды талдау, салыстыру және сыни тұрғыдан түсіну қабілетін талап етеді. Оқытудың дәстүрлі әдістері маңызды болып қалса да, студенттерді белсенді таным процесіне тарту және тәуелсіз ойлау дағдыларын қалыптастыру мәселесін тиімді шеше алмайды. Бұл тұрғыда интерактивті философиялық карталар ақпаратты құрылымдауға, философиялық бағыттар арасындағы байланысты анықтауға және күрделі ұғымдарды көрнекі деңгейде ашуға көмектесетін маңызды құралға айналады. Осылайша, бұл зерттеудің

өзектілігі философияны оқыту процесін жақсарту үшін интерактивті карталар сияқты жаңа педагогикалық технологияларды әзірлеу және енгізу қажеттілігінде жатыр. Бұл студенттердің философиялық пәндерге деген қызығушылығын арттырып қана қоймай, білімді тереңірек игеруге, аналитикалық ойлауды дамытуға және философиялық идеяларды сыни бағалауға ықпал етеді.

Зерттеу шарттары мен әдістері. Зерттеу әдістері философияның күрделі тұжырымдамаларын визуализациялау мен түсіндіру үшін картографиялық және цифрлық құралдарды қолдануға бағытталған. Бұл әдістер философиялық білімді таратуда, түсінуде және салыстыруда жаңа мүмкіндіктер ашады. Философияны оқытудағы философиялық карталардың рөлін зерттеу үшін келесі әдістер қолданылады: Герменевтикалық талдау - білім беру тәжірибесінде интерактивті карталарды қолданудың қолданыстағы теориялары мен тәжірибелерін зерттеуге, талдауға назар аударады.

Аналитикалық әдіс - философиялық карталардың құрылымын, олардың принциптерін және білім беру процесіндегі рөлін талдауды қоса алғанда, мақаланың мазмұнын терең талдау жүргізілетін әдіс. Мақалада келтірілген теориялық негіздер, сондай-ақ философияны оқытуда интерактивті карталардың практикалық қолданылуы талданады.

Салыстырмалы әдіс – философиялық карталарды философияны оқытудың басқа әдістерімен салыстыру үшін қолданылады. Дәстүрлі әдістермен (дәрістер, семинарлар және т.б.), сондай-ақ цифрлық білім беру платформалары сияқты басқа да заманауи әдістермен салыстырғанда карталарды пайдаланудың артықшылықтары мен кемшіліктері салыстырылады.

Эмпирикалық әдіс - мақалада зерттеу деректері бақылау арқылы алынған нәтижелерді талдау үшін эмпирикалық әдіс қолданылады.

Тарихи-әдістемелік әдіс - философиялық карталарды дамытудың тарихи аспектілері және оларды оқытуда қолданудың әдіснамалық негіздері қарастырылуына назар аударылды. Бұл әдіс философиялық карталар тұжырымдамасының уақыт өте келе қалай дамығанын және оның білім беру тәжірибесіне қалай енетінін зерттеуге мүмкіндік береді.

Зерттеу нәтижелері және талқылау. Интерактивті философиялық карта - пайдаланушыға картамен өзара әрекеттесуге және материалдың ыңғайлы және көрнекі түрде зерттеуге мүмкіндік беретін философиялық идеялардың, тұжырымдамалардың, ағымдардың және олардың өзара байланыстарының графикалық немесе цифрлық көрінісі. Бұл философтар, мектептер, теориялар мен философиялық мәселелер арасындағы тарихи, тақырыптық немесе тұжырымдамалық байланыстарды зерттеуге болатын визуалды схеманың бір түрі. Интерактивті философиялық карталарды қолданудың мақсаты мен контекстіне байланысты әр түрлі формада болуы мүмкін. Алайда, карта түріне қарамастан, кез-келген интерактивті философия картасында болуы керек бірнеше негізгі компоненттерді бөліп көрсетуге болады.

Картаның ең танымал формаларының бірі - философияны хронологиялық тәртіпте ұсыну. Бұл жағдайда карта ежелгі философиядан пост-модернизм мен қазіргі философияға дейінгі философиялық ағымдар мен мектептердің дәйекті орналасуын білдіреді. Картада әр дәуірдің маңызды философтарын және олардың негізгі идеяларын көрсетуге болады. Екінші

маңызды құрылым-философиялық мәселелердің тақырыбы. Картаны метафизика, гносеология, этика, саяси философия және т.б. сияқты философиялық ілімдер бойынша ұйымдастыруға болады. Интерактивті карта рационализм, эмпиризм, идеализм, материализм, экзистенциализм және басқалар сияқты негізгі философиялық мектептер мен ағымдардың айналасында құрылуы мүмкін. Бұл ағымдардың әрқайсысы белгілі бір мектептің дамуында идеялары шешуші рөл атқарған нақты философтармен байланысты айшықталуы мүмкін.

Философия окшауланған ілімдер емес, динамикалық және дамып келе жатқан пән екенін ескеру маңызды. Интерактивті карта бір философтың идеяларының басқаларға қалай әсер еткенін көрсете алады. Мысалы, Канттың философиясы Фихте мен Шеллингтің идеализміне айтарлықтай әсер етті, ал Гегельдің идеялары марксизмнің негізі болды.

Интерактивті карталардың негізгі функцияларының бірі – философиялық идеяларды визуалды түрге айналдыру. Осының арқасында студенттер әртүрлі философиялық ұғымдар мен ағымдар арасындағы байланысты көре алады, бұл өз кезегінде күрделі және көп қырлы философиялық мәселелерді түсінуді жеңілдетеді.

Картаны визуализациялау және білімді ұйымдастыру әдісі ретінде картографиялық диаграммалардан бастап бүгінгі күні білім беру мақсатында қолданылатын күрделі графикалық жүйелерге дейін ұзақ тарихы бар. Білім беру карталары когнитивті ғылымдар мен педагогикалық технологиялардың дамуымен бірге дамыды, бұл білімді игеруге және әртүрлі идеялар арасында логикалық байланыстар құруға көмектесетін маңызды құралға айналды.

Технологиялар мен білім беру әдістерінің дамуымен карталар әлдеқайда интерактивті және динамикалық болды. Қазіргі уақытта білім беру мақсатында қолданылатын карталардың бірнеше түрі бар. Олардың әрқайсысының өзіндік ерекшеліктері мен қолдану салалары бар.

Интеллектуалды карталар - идеяларды, тұжырымдамаларды және олардың өзара байланыстарын көрсету үшін кілт сөздерді, бейнелер мен сызықтарды қолданатын визуалды схемалар. Бұл белгілі бір философиялық тақырып бойынша студенттің ойларын ұйымдастыруға көмектесетін карталар. Мысалы, студенттер дәрісте талқыланатын философиялық ұғымдарды зерттеу немесе философиялық мәтінді талдау үшін карта жасау арқылы ақыл-ой картасын жасай алады. Картаның ортасында әдетте онымен байланысты идеяларды, тақырыптарды немесе ішкі санаттарды білдіретін түйінді негізгі тақырып орналасады. Негізінен интеллектуалды карталар негізгі ұғымдарға негізделген жылдам және қарапайым схемаларды құру үшін қолданылады және ол студенттер үшін философиялық теорияларды зерттеу барысында идеяларды жүйелеуде, дәрістерге немесе емтихандарға дайындалуда, сондай-ақ философиялық мәтіндерді талдауда пайдалы болуы мүмкін.

Тұжырымдамалық карталар - этика, метафизика, эпистемология және т.б. сияқты әртүрлі философиялық ұғымдар арасындағы байланыстарды көрсетуге арналған. Олар студенттерге философиялық идеялардың бір-бірімен қалай байланысты екенін және контекстке байланысты бір идеяның қалай дамуы немесе өзгеруі мүмкін екенін түсінуге көмектеседі. Тұжырымдамалық карталар - сызықтар арқылы ұғымдар арасындағы

байланыстарды бейнелейтін күрделі және құрылымдалған схемалар. Интеллектуалды карталардан айырмашылығы, тұжырымдамалық карталар логикалық байланыстар мен тұжырымдамалар арасындағы қатынастарды қоса, неғұрлым жүйелі ақпаратты ұсынады. Тұжырымдамалық карталар иерархияны және абстрактілі ұғымдар арасындағы байланысты көрсетуге мүмкіндік береді. Философияны оқытуда тұжырымдамалық карталарды философиялық ағымдарды, мектептер мен теорияларды визуализациялау үшін пайдалануға болады. Олар әртүрлі философтар мен ұғымдар арасындағы байланысты түсіндіруде тиімді, мысалы, Платон философиясы Аристотель философиясына қалай әсер етеді, ал бұл өз кезегінде кейінгі философиялық жүйелерге әсер ету үдерісімен байланысты болады. Студенттер философиялық ұғымдар мен тарихи ағымдарды терең зерттеу үшін тұжырымдамалық карталар жасай алады.

Ақпараттық карталар - белгілі бір тақырыптар бойынша білім беруді ұйымдастыруға, құрылымдауға және байланыстыруға көмектесетін ақпаратты визуализациялаудың әртүрлі түрлерін қамтитын карталардың кеңірек тұжырымдамасы. Бұл карталар өте егжей-тегжейлі болуы мүмкін және үлкен көлемдегі ақпаратты қамтуы мүмкін. Ақпараттық карталар - тұжырымдамалар, теориялар, философтар, мектептер мен философиялық мәселелер арасындағы байланысты білдіреді және карта мәтін, суреттер, бейнелер және сыртқы ресурстарға сілтемелер сияқты әртүрлі мультимедиялық элементтерді қамтуы мүмкін. Ақпараттық карталар философия тарихы немесе негізгі философиялық мәселелер, соның ішінде метафизика, этика, гносеология және т.б.

сияқты кең тақырыптарды зерттеуге өте ыңғайлы.

Философияның тарихи даму карталары - негізгі философиялық мектептер мен идеялар олардың тарихи эволюциясын көрсетеді. Бұл философиялық ағымдарды талдау үшін пайдалы болуы мүмкін: философияның бір мектебі (мысалы, стоицизм) қалай дамыды және оны басқа философиялық ілімдер қаншалықты өзгертті.

Философиялық ағымдардың карталары - студенттер эмпиризм, рационализм, экзистенциализм, позитивизм және т.б. сияқты әртүрлі философиялық ағымдардың өзара әрекеттесуін бейнелейтін карталар жасай алады.

Интерактивті философиялық карталар - философиялық ұғымдарды, теорияларды және олардың өзара байланыстарын бейнелейтін визуалды және динамикалық схемалар. Дәстүрлі мәтіндік және графикалық көріністерден айырмашылығы, мұндай карталар пайдаланушыға мазмұнмен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді: қосымша элементтерді орналастыру, ауысулар жасау, жаңа идеялар мен байланыстар қосу. Бұл студенттер тек білім алып қана қоймай, оларды белсенді түрде зерттеп, байланыстыратын белсенді білім беру ортасын жасайды.

Интерактивті философиялық карталар туралы нақты еңбектердің авторлары әлі толық қалыптаспаған, бірақ философия мен картографияның қиылысында, цифрлық гуманитарлық ғылымдарда немесе интерактивті карталар жасау саласында бірнеше маңызды ғалымдар мен зерттеушілердің еңбектері мен жұмыс бағыттары бар. Бұл сала әлі қалыптасып келе жатқан бағыт болғандықтан, интерактивті карталарды философияда қолдануға бағытталған арнайы кітаптар немесе мақалалар саны шектеулі, бірақ келесі авторлар мен

бағыттар осы тақырыпқа жақын жұмыстарды зерттейді:

Герберт Уэллс философияның тарихын түсіндіруде картографиялық тәсілдерді қолданған алғашқы авторлардың бірі болып табылады. Герберт Уэллс «Тарих очеректері» атты еңбегінде уақыт пен кеңістік шеңберінде тарихты және философияны қарастыру әдісі картографиялық әдістерді қолданудың негізін қалаған [1, 12 б.].

Юрген Хабермас – «Коммуникативтік іс-әрекет теориясы» еңбегінде философия мен коммуникация теориясының арақатынасын талдай отырып, идеялар мен философиялық жүйелердің өзара байланысын түсіну үшін карта жасау немесе графикалық құралдарды қолдану туралы зерттеулер жүргізген [2, 86 б.]. Оның зерттеулерінде философиялық идеяларды кеңістік пен уақыт бойынша визуализациялау туралы тұжырымдамалар кездеседі.

Томас Миллер - философия мен картографияның қиылысында жұмыс істейтін ойшыл, әсіресе «Философиялық картография» атты еңбегі арқылы танымал. Оның еңбегі философияны картографиялық тұрғыдан зерттеуге бағытталған [3, 210 б.]. Ол философиялық ағымдардың тарихын түсіндіру үшін картографиялық әдістерді қолдануды ұсынған. Миллердің еңбектері интерактивті карталарды қолданудың теориялық негіздерін құруға ықпал етті. Бұл еңбекте ол философияның кеңістіктік және картографиялық тұрғыдан қалай бейнеленетінін, оның карталар арқылы философиялық идеялар мен тұжырымдамаларға қалай әсер ететінін зерттейді. Миллер философиялық карталардың идеологиялық және теориялық ойлардың кеңістіктік көрінісі бола алатынын көрсетеді. Карталар философиялық дәстүрлерді, ағымдарды және ойшылдардың теорияларын

түсінуде пайдалы құрал ретінде қызмет етеді. Ол философиялық ағымдардың уақыт пен кеңістіктегі дамуын көрсететін карталарды құрудың маңыздылығын айтады, мысалы, бір философиялық мектептен екінші мектепке көшу, немесе түрлі философиялық дәстүрлердің әртүрлі аймақтардағы таралуы. Миллер картографияны философиялық зерттеулерде жаңа әдіс ретінде қарастырады. Миллер философиялық картографияны деректерді талдау мен визуализациялау әдісі ретінде қарастырады.

Стивен С. Вулф «Идеялар картасы: Философия тарихына интерактивті көзқарас» атты еңбегінде философияның тарихын карта түрінде көрсетуге бағытталған. Вулф философияның күрделі идеялары мен олардың даму барысын картографиялық және визуалды тәсілдер арқылы түсіндіруге тырысады [4, 90 б.]. Ол философиялық тұжырымдарды, ағымдарды және ойшылдардың шығармашылығын карталар мен диаграммалар арқылы көрсете отырып, философиялық карталар философия тарихының күрделі тұжырымдарын нақты әрі айқын көрсетуге мүмкіндік береді деп есептеді. Оның ойынша, философияның дамуындағы әртүрлі кезеңдер мен мектептерді картографиялық әдістер арқылы көрсету оқырманға жаңа көзқарас пен терең түсінік береді.

Гильермо Чавез - философия мен картографияның қиылысында жұмыс істеген ғалым. Оның «Философиялық ағымдар мен мектептер: картаға түсіру әдісі» атты еңбегі философиялық қозғалыстар мен мектептердің тарихын цифрлық картография арқылы зерттеуге бағытталған [5]. Цифрлық картографияның көмегімен Чавез философиялық идеяларды нақты географиялық аймақтар мен уақыттық кезеңдер бойынша көрсетеді. Мұндай карталар

арқылы философиялық ағымдардың таралуы, олардың бір-біріне әсер етуі және олардың түрлі тарихи контексттерде қалай қалыптасқаны туралы ақпарат алуға болады. Чавез философиялық мектептер мен қозғалыстардың уақыт ішіндегі эволюциясын картада көрсетеді. Бұл тәсіл философияның түрлі бағыттары мен ағымдарының қалай өзара байланысқанын, олардың бір-бірінен қалай әсер алғанын зерттеуге мүмкіндік береді. Ол философиялық қозғалыстардың географиялық тұрғыдан таралуын, олардың өзара байланысын, сондай-ақ олардың философиялық, саяси және мәдени ортадағы маңызын көрсетеді.

Л.Уильям "Философиялық саяхат: интерактивті тәсіл" атты еңбегі ойлануға, зерттеуге және оқу процесіне белсенді қатысуға мүмкіндік беру арқылы философиялық зерттеуді түсінуді артыру жолдарына назар аударылған. Л.Уильямның еңбегі философияны инновациялық карталар географиялық кеңістік арқылы адам ойының дамуын түсінуге арналған. Ол философияның ойлау мен мәдениетке әсерін кеңістіктік тұрғыда көрсету үшін картографияны қолданады. Бұл жұмыс философияның әлеуметтік және мәдени тұрғыдан қалай қалыптасқанын зерттеуге мүмкіндік береді. Ол ойлаудың және философиялық тұжырымдардың мәдени және географиялық тұрғыдан қалыптасқанын көрсетеді [6, 106 б.]. Адамдардың дүниетанымдары мен философиялық түсініктері олардың өмір сүріп жатқан ортасы мен географиялық жағдайына байланысты өзгеруі мүмкін. Бұл көзқарас философияның тарихи және мәдени тұрғыдан қалай дамығанын зерттеуде маңызды болып табылады. Оның пікірінше, ойлау мен түсінік жүйелері географиялық карталар сияқты бейнеленуі мүмкін. Ол философиялық

ағымдар мен ойлардың әртүрлі мәдениеттер мен қоғамдар арасындағы қозғалысын картографиялық тәсілдермен көрсетеді. Фернандес философия мен ойлау әлемін кеңістік тұрғысынан қарастыра отырып, адам санасының географиялық тұрғыда қалай қалыптасып, дамитынын түсіндіреді. Мұндай тәсіл философияның дамуы мен оны түсіну әдісін өзгерте алады.

Рейнхардт Козеллектің концепт тарихы (Begriffsgeschichte) теориясы философиялық карталарды зерттеуге ықпал еткен маңызды жұмыстың бірі болып табылады. Ол философиялық және тарихи ұғымдардың тарихи эволюциясын зерттеп, осы ұғымдарды картографиялық түрде көрсету әдісін ұсынды [7, 63 б.]. Козеллек тарихтағы маңызды философиялық ұғымдардың қалай өзгергенін түсінуде картографиялық әдістерді қолдануды жоғары бағалады. Бұл әдіс философиялық ұғымдардың тек тілдік тұрғыдан емес, сонымен қатар мәдени және тарихи контексте қалай дамығанын да көрсетуге мүмкіндік береді.

Питер Слотердаик философияны және оның тарихи дамуын визуалды түрде түсіндіруге бағытталған зерттеулер жасаған заманауи философ. Ол философиялық карталардың, мысалы, философияның эволюциясы мен әлеуметтік өзгерістер арасындағы байланысты көрсететін құрал ретінде қолданудың маңыздылығын атап өтті [8, 243 б.]. Питер Слотердаик қазіргі философиядағы идеялардың көрнекі түрде берілуіне назар аударған ғалым. Ол философияны түсінудің және оқытудың жаңа жолдарын ұсынды, олардың арасында философиялық карталар мен визуализацияларды қолдану маңызды орын алды. Слотердаик философиялық тұжырымдамаларды графикалық түрде көрсету арқылы олардың мағынасын тереңірек

түсінуге мүмкіндік беретін жұмыстар жасады.

Қорытынды. Интерактивті философиялық карталар білімді ұйымдастырудың, философиялық идеяларды визуализациялаудың және күрделі теориялық тұжырымдамаларды қабылдауды жеңілдетудің тиімді құралы болып табылады. Соңғы жылдары білім беру практикасында бұл әдісті белсенді енгізу байқалды, бұл оның философияны оқыту процесіне әсерін бағалауға мүмкіндік береді.

Интерактивті карталар философиялық материалдың нақты және логикалық құрылымын құруға мүмкіндік береді [9, 105 б.]. Білімді визуализациялау және ұйымдастыру теориялық мәтіндермен жұмыс жасауда үлкен маңызға ие философиялық идеяларды түсіну процесін жеңілдетеді.

Зерттеу нәтижелері интерактивті карталар мен олардың философия пәнін оқытудағы маңызын түсіндіру мақсатында келтірілген. Мұндай карталар білім беру үдерісін жаңа деңгейге көтеруге, студенттердің философиялық концепцияларды терең түсінуіне ықпал етеді. Зерттеу нәтижелері бойынша, интерактивті карталардың философияны оқытуда келесі негізгі артықшылықтары анықталды:

1. Оқыту сапасын арттыру: интерактивті философиялық карталар материалды ұсынудың қол жетімді және құрылымдық түрін жасау арқылы философияны оқыту сапасын жақсартуға ықпал етеді. Карталарды пайдалану студенттерге тақырыпты терең түсінуге ықпал ететін күрделі философиялық ұғымдарды жақсырақ басқаруға көмектеседі.

2. Оқу процесін белсендіру: карталар оқу процесінде студенттерді белсендіру үшін күшті құралға айналады. Дәстүрлі әдістерден

айырмашылығы, карталар студенттерге ақпаратты қабылдауға ғана емес, сонымен бірге философиялық идеялар, бағыттар мен мектептер арасында өздерінің логикалық байланыстарын құра отырып, онымен белсенді қарым-қатынас жасауға мүмкіндік береді.

3. Сыни ойлауды жақсарту: интерактивті карталар студенттердің сыни ойлауын дамытады. Философиялық ұғымдар мен олардың өзара байланыстарын визуализациялау арқылы студенттер әртүрлі теориялар мен тәсілдерді талдауға және бағалауға үйренеді, бұл олардың аналитикалық және аргументативті дағдыларын нығайтады.

4. Оқытуды жекелендіру: интерактивті карталардың мүмкіндіктері студенттерге философияның әртүрлі аспектілерін өз бетінше зерттеуге, оларды қызықтыратын тақырыптарды таңдауға және зерттелетін сұрақтарға тереңірек үңілуге мүмкіндік береді, бұл оқу процесін жекелендіреді және оқушылардың жеке қажеттіліктеріне бейімделеді.

5. Оқытудағы инновация: интерактивті карталар философияны оқытудың дәстүрлі тәсіліне инновация енгізе отырып, заманауи оқыту әдістерінің ажырамас бөлігіне айналады. Бұл оқытушыларға студенттердің білім беру стандарттары мен сұраныстарындағы өзгерістерге оңай бейімделе алатын динамикалық және

икемді оқу бағдарламаларын жасауға мүмкіндік береді.

6. Әлеуметтік және мәдени маңызы: интерактивті карталар теориялық материалды игеруге көмектесіп қана қоймайды, сонымен қатар философиялық идеялардың тарихи контекстін жақсы түсінуге, олардың мәдени және әлеуметтік процестермен байланысын көруге мүмкіндік береді, бұл философияны пән ретінде тереңірек түсінуге ықпал етеді.

Зерттеу барысында интерактивті карталар философия пәні бойынша оқыту сапасын жақсартуға, студенттердің шығармашылық қабілеттерін арттыруға және олардың пәнге деген қызығушылығын оятуға мүмкіндік беретіні анықталды. Сонымен қатар, интерактивті карталардың қолданылуы студенттердің философия тарихын зерттеуде және қазіргі заманғы философиялық мәселелерді талқылауда маңызды рөл атқаратыны атап өтілген. Жалпы, зерттеу философияны оқытуда интерактивті философиялық карталарды қолдану білім беру процесінің тиімділігін едәуір арттыратынын растайды. Олар материалды тереңірек игеруді ынталандырады, студенттік бастаманы белсендіреді және сыни және жүйелік ойлау сияқты маңызды дағдыларды дамытады. Бұл оларды қазіргі білім беру процесінде философия мұғалімдері үшін маңызды құралға айналдырады.

Әдебиеттер тізімі

1. Уэллс, Г. Очерки истории цивилизации. [Текст] / Уэллс Г. - М.: Изд-во Эксмо, 2004. - 960 с.
2. Хабермас, Ю. Теория коммуникативной деятельности [Текст] / Ю.Хабермас. - М.: Издательство «Весь Мир». – 2022. - 880 с.
3. Илизаров, С.С. Обоснование в работе Г.Ф.Миллера над историческими источниками. [Текст] / С.С. Илизаров // Археографический ежегодник Учредители: Институт славяноведения РАН, Археографическая комиссия РАН. – 2011. – 208-235 с.
4. Keitsch M.M., Reichl V. Visual Philosophy: An Approach Towards Interpreting and Mediating Philosophical Ideas Through Visualization // Copenhagen Working Papers on Design. 2010. № 1. P. 89–99

5. Denes, A. Notes on a Visual Philosophy // Hyperion. 2006. Vol. 1, № 3. URL: http://www.nietzschecircle.com/Visual_Philosophy_Denes.pdf (дата обращения: 10.09.2024).
6. Lawhead, W. The Philosophical Journey: An Interactive Approach / Lawhead, W. -Изд-во McGraw-Hill Education. 2013 г. 704 p. ISBN-13 978-0078038341
7. Рихтер, М. Немецкая версия «лингвистического поворота»: Райнхарт Козеллек и история политических и социальных концепций (Begriffsgeschichte). В: Кастильоне Д., Хэмшпер-Монк И. [Текст] / М.Рихтер. - Издательство Кембриджского университета. – 2001. - 58-79.
8. Петер, С. Критика цинического разума [Текст] / С.Петер. - Екатеринбург: У-Фактория.- 2009. - 800 с.
9. Карпушина, Д.Д. Интерактивная карта как визуальная информационная система предоставления информации [Текст] / Д.Д. Карпушина // Информационные технологии в науке и производстве : материалы IV Всерос. молодеж. науч.-техн. конф., 8–9 февр. 2017 г. Омск, 2017. С. 102–107.

Г. К. Мусабекова - Таразский университет имени М. Х. Дулати, Тараз, Казахстан

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ФИЛОСОФСКИЕ КАРТЫ И ИХ РОЛЬ В ПРЕПОДАВАНИИ ФИЛОСОФИИ

Аннотация. Статья посвящена анализу эффективных способов использования интерактивных философских карт как эффективного инструмента в преподавании философии. Традиционные методы преподавания философии, такие как лекции и обсуждение текстов, имеют свои трудности в понимании сложных философских концепций, взаимосвязи философских школ и учений. Современные образовательные технологии предлагают новые подходы, направленные на доступное и наглядное изложение философских идей. Одним из таких методов являются интерактивные философские карты, которые обеспечивают визуализацию философских концепций и их взаимосвязей. Целью данного исследования является изучение роли интерактивных философских карт в преподавании философии, рассмотрение их преимуществ и возможностей применения в образовательном процессе. Из-за своей абстрактности и сложности Философия как дисциплина сталкивается с рядом проблем в процессе обучения. Хотя традиционные методы обучения остаются актуальными, они требуют дополнений и адаптации с помощью современных образовательных технологий. В статье рассматриваются основные принципы и методы использования философских карт для визуализации философских концепций и теорий, а также их роль в улучшении усвоения материала и развитии критического мышления учащихся. Кроме того, будут рассмотрены рекомендации по использованию интерактивных карт в образовательном процессе и примеры их практического применения в преподавании философии. Использование интерактивных карт в образовательной практике способствует более глубокому усвоению философского материала, а также повышению качества знаний в данной области.

Ключевые слова: интерактивные карты, философские карты, инновационные методы обучения, методы преподавания философии, визуализация знаний, моделирование знаний.

G. K. Musabekova - *M.Kh. Dulaty Taraz University, Taraz, Kazakhstan*

INTERACTIVE PHILOSOPHICAL MAPS AND THEIR ROLE IN TEACHING PHILOSOPHY

Abstract. The article is devoted to the analysis of effective ways to use interactive philosophical maps as an effective tool in teaching philosophy. Traditional methods of teaching philosophy, such as lectures and discussions of texts, have their own difficulties in understanding complex philosophical concepts, the relationship between philosophical schools and teachings. Modern educational technologies offer new approaches aimed at the accessible and visual presentation of philosophical ideas. One such method is interactive philosophical maps, which provide visualization of philosophical concepts and their relationships. The purpose of this study is to study the role of interactive philosophical maps in teaching philosophy, to consider their advantages and possibilities of use in the educational process. Due to its abstract and complexity as a discipline, philosophy faces a number of problems in the learning process. Although traditional teaching methods remain relevant, they require additions and adaptations through modern educational technologies. The article discusses the basic principles and methods of using philosophical maps to visualize philosophical concepts and theories, as well as their role in improving the assimilation of material and developing critical thinking of students. In addition, recommendations for the use of interactive maps in the educational process and examples of their practical application in teaching philosophy will be considered. The use of interactive maps in educational practice contributes to a deeper assimilation of philosophical material, as well as to improving the quality of knowledge in this area.

Key words: interactive maps, philosophical maps, innovative teaching methods, methods of teaching philosophy, visualization of knowledge, modeling of knowledge

Reference

1. Wells, G. Oчерки истории цивилизации [Essays on the history of civilization] [Text] / G. Wells, Moscow: Eksmo Publishing House, 2004. 960 p.
2. Habermas, Y. Теория коммуникативной деятельности [Theory of communicative activity] [Text] / Y.Habermas. - М.: Publishing house "The Whole World". - 2022. - 880 p.
3. Ilizarov, S.S. Obosnovanie v rabote G.F.Millera nad istoricheskimi istochnikami [The rationale in G.F.Miller's work on historical sources] [Text] / S.S. Ilizarov // Archaeological Yearbook Founders: Institute of Slavic Studies of the Russian Academy of Sciences, Archaeological Commission of the Russian Academy of Sciences. – 2011. – 208-235 p.
4. Keitsch M.M., Reichl V. Visual Philosophy: An Approach Towards Interpreting and Mediating Philosophical Ideas Through Visualization // Copenhagen Working Papers on Design. 2010. № 1. P. 89–99
5. Denes, A. Notes on a Visual Philosophy // Hyperion. 2006. Vol. 1, No. 3. URL: http://www.nietzschecircle.com/Visual_Philosophy_Denes.pdf (accessed: 09/10/2024).
6. Lawhead, W. The Philosophical Journey: An Interactive Approach / Lawhead, W. - McGraw-Hill Education Publishing House. 2013 at. 704 p. ISBN-13 978-0078038341
7. Richter, M. Nemeckaya versiya «lingvisticheskogo povorota»: Rajnhart Kozellek i istoriya politicheskikh i social'nyh koncepcij (Begriffsgeschichte). V: Kastil'one D., Hempsher-Monk I. [The German version of the "linguistic turn": Reinhart Kozellek and the history

- of political and social Concepts (Begriffsgeschichte). In: Castiglione D., Hampscher-Monk I.] [Text] / M.Richter. - Cambridge University Press. 2001. 58-79.
8. Peter, S. Kritika cinicheskogo razuma [Criticism of cynical reason] [Text] / S.Peter. Yekaterinburg: U-Factoria.- 2009. - 800 p.
9. Karpushina, D.D. Interaktivnaya karta kak vizual'naya informacionnaya sistema predostavleniya informacii [Interactive map as a visual information system for providing information] [Text] / D.D. Karpushina // Information technologies in science and production : materials of the IV All-Russian Thank you. scientific and technical Conference, February 8-9, 2017 Omsk, 2017. pp. 102-107.

12.12.24 ж. баспаға түсті.

18.02.25 ж. түзетулермен түсті.

11.03.25 ж. басып шығаруға қабылданды.

Мақалаға сілтеме:

Мусабекова, Г.К. Интерактивті философиялық карталар және олардың философияны оқытудағы рөлі [Мәтін] / Г.К. Мусабекова // Dulary University Хабаршысы. – 2025. - №1 Б. 61-71. <https://doi.org/10.55956/QRXZ7524>

Copyright: © 2024 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY NC) license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).